ŞTIINȚE ECONOMICE

FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR: TENDINȚE ŞI PERSPECTIVE

Maria CEBAN, Facultatea de Ştiinţe Economice

Ce document étudie les formes de financement des établissements d'enseignement supérieur dans la République de Moldavie et l'UE, l'utilisation efficace de ces sources de financement et élaborer des propositions pertinentes sur l'amélioration et la rationalisation du financement des établissements d'enseignement supérieur.

Lucrarea este consacrată studierii formelor de finanţare în instituţiile de învăţământ superior din Republica Moldova şi eficienţa utilizării acestor surse de finanţare, actualitatea temei fiind condiţionată de realitatea cu care se confruntă întregul sistem financiar al instituţiilor de învăţământ superior din Republica Moldova. De aceea, revizuirea finanţării în învăţământul superior şi eficientizarea utilizării resurselor financiare este una din problemele-cheie în vederea realizării schimbărilor rezultative în sistemul de învăţământ.

Scopul lucrării constituie studiul şi analiza finanţării instituţiilor de învăţământ superior atât în Republica Moldova, cât şi în Uniunea Europeană şi elaborarea unor propuneri relevante privind perfecţionarea şi eficientizarea finanţării instituţiilor de învăţământ.

Învăţământul superior contribuie la formarea competenţelor profesionale şi de cercetare, de aceea, o mare parte din cheltuieli sunt alocate acestui domeniu. Rolul învăţământului superior în societatea cunoaşterii este recunoscut pe larg în Republica Moldova.

De asemenea, se pune accent pe procesul de modernizare aflat în desfăşurare în învăţământul superior din Republica Moldova şi sunt analizate în mod special metodele folosite pentru finanţarea instituţiilor de învăţământ superior din Uniunea Europeană.

Studiul are ca perioadă de referinţă anii 2004-2011 şi tratează aspecte legate de finanţarea acestuia. Aceste subiecte au fost selectate deoarece reprezintă elemente cruciale pe agenda de reforme în învăţământul superior şi sunt legate în mod direct de imperativul folosirii eficiente a resurselor.

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică privind activitatea instituțiilor de învățământ superior, în anul de studii 2011, rețeaua învățământului superior este formată din 34 de unități, inclusiv 19 instituții de stat şi 15 – nestatale [3]. La începutul anului de studii 2011, numărul total de studenți a constituit 104 mii de persoane, prezentând o micşorare față de anul de studii precedent cu 3,7% şi față de anul 2004 cu circa 10,2%. Din totalul de studenți înscrişi în învățământul superior, 71% urmează studiile la zi şi 29% cele cu frecvență redusă. Până în anul 2012 cheltuielile totale pentru învățământ se aflau într-o creştere continuă, însă în anul curent aceste cheltuieli s-au micşorat cu circa 17%, constituind 376,5 mil lei (a se vedea figura).

Majoritatea țărilor europene urmăresc o politică de sprijinire a diversificării surselor de finanțare. Autoritățile centrale încurajează instituțiile de învățământ superior să caute noi resurse financiare, precum investițiile companiilor private, contracte de cercetare şi alte activități comerciale, donații etc. Instituțiile publice de învățământ superior au voie să perceapă taxe de şcolarizare şi, în unele cazuri, au un anumit nivel de autonomie în fixarea sumelor propriu-zise.

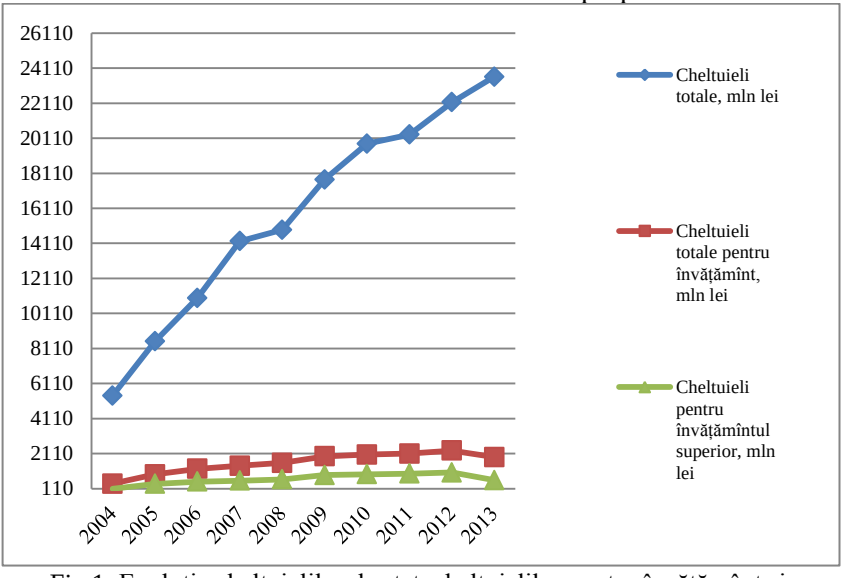

Fig.1. Evoluția cheltuielilor de stat, cheltuielilor pentru învățământ şi cheltuielilor pentru învățământul superior, anii 2004-2013

Sursă: elaborat de autor în baza Legii bugetului, perioada anilor 2004-2013 [1, 3].

Guvernele ţărilor europene încurajează dezvoltarea unor relaţii strânse între instituţiile de învăţământ superior şi societatea în ansamblul ei. Măsurile întreprinse în acest domeniu au ca scop promovarea rezultatelor ştiinţifice şi a oportunităţilor aferente în mijlocul unui public mai larg. În acelaşi timp, prioritară este şi corelarea predării şi a cercetării cu imperativele economice şi sociale. Aproximativ jumătate din ţări folosesc indicatori de performanţă care se axează pe rezultatele studenţilor, pentru stabilirea cuantumului fondurilor alocate activităţilor didactice şi de funcţionare a instituţiilor de învăţământ superior [2]. Cei mai des întâlniţi indicatori de performanţă privind activităţile didactice se axează pe rezultatele studenţilor, care se măsoară prin numărul de absolvenţi. În 12 ţări europene, fondurile publice directe destinate instituţiilor de învăţământ superior sunt alocate total sau parţial în baza unui contract de performanţă încheiat între stat şi instituţia respectivă.

În Republica Moldova, totuşi, singurul mecanism de finanţare a cercetării din învăţământul superior implică o licitaţie pentru anumite proiecte de cercetare specifică. Fondurile pentru cercetare permit instituţiilor să-şi stabilească priorităţile proprii şi să-şi finanţeze infrastructura şi activităţile curente. Instituţiile de învăţământ superior mai primesc bani publici pentru cercetare şi dezvoltare.

Analiza efectuată atestă faptul că, deşi cheltuielile totale înregistrează o creştere constantă de la un an la altul, tendinţa de majorare a cheltuielilor pentru învăţământ este destul de modestă. Un factor care influenţează asupra acestei tendinţe este descreşterea numărului de studenţi începând cu anul 2007, când numărul acestora constituia cca 123 mii, iar în anul 2011 – 104 mii. În Republica Moldova, instituţiile de învăţământ superior au început doar de scurt timp să funcţioneze cu mai multă autonomie şi să-şi stabilească politici proprii pentru gestionarea resurselor financiare. Aceste politici presupun optimizarea echilibrului dintre resursele financiare pe care le investesc în învăţământul superior şi rezultatele generale şi randamentul obţinut din acest sector.

Ţinând cont de faptul că trăim într-o societate informatizată şi că trecem printr-o explozie informaţională, un rol important în eficientizarea finanţării sistemului de învăţământ din Republica Moldova l-ar avea introducerea în sistemul de învăţământ actual a unei noi modalităţi de instruire, şi anume **învăţământul la distanţă.**

Tabel

Date referitoare la combinarea formelor de învățământ

		I caz	II caz		
		Frecvență la zi	Frecvență la zi	Învățământ la distanță	Total
		a	b	c	b+c
1	Numărul de studenți	16660	13600	3000	16600
2	Taxa medie pentru un student, lei	4100	4100	3100	
3	Venitul din taxa de studii, mii lei (1*2)	68306	55760	9300	65060
4	Numărul de profesori	979	803	-	803
5	Numărul de studenți per profesor	17,0	17	-	17
6	Salariul mediu al unui professor, lei	2600	2600	-	2600
7	Cheltuieli privind remunera-rea muncii anual, mii lei (4*6)	30544,8	25053,6	-	25053,6
8	Cheltuieli necesare pentru procurarea calculatoarelor, mii lei	-	-	600	600
9	Venitul final, mii lei (3-7)	37761,2	-	-	39406,4

Sursa: elaborat de autor în baza dării de seamă anuală a Universității de Stat din Moldova.

Analizând tabelul de mai sus, observăm că venitul Universității de Stat din Moldova va creşte cu 1645,2 mii lei (39406,4 mii lei – 37761,2 mii lei = 1645,2 mii lei) în cazul II față de cazul I. Adică dacă se va introduce în sistemul de învățământ al Republicii Moldova învățământul la distanță, cheltuielile pentru remunerarea muncii cadrelor didactice se va reduce şi, astfel, venitul instituțiilor de învățământ va creşte.

Referințe:

1. Legea bugetului de stat pe anul 2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 263-269 din 21 decembrie 2012.
2. Guvernarea în învățământul superior din Europa. Politici, structuri, finanțare şi corp academic Eurydice, 2008. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice. ISBN 978-92-79-08524-6 .
3. Site-ul oficial al Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova : www.statistica.md. [Accesat 05.03.2013]

Recomandat
Maria COJOCARU, dr., conf. univ.